

OTİZM

Otizm üç yaşından önce başlayan ve ömür boyu süren, sosyal etkileşime ve iletişime zarar veren, sınırlı ve tekrarlanan davranışlara yol açan beynin gelişimini engelleyen bir rahatsızlıktır. Otizm beynin birçok kısmını etkiler ama bu etkinin nasıl geliştiği çok iyi anlaşılamamıştır. Ebeveynler genellikle çocuklarının yaşamının ilk iki yılında belirtileri fark eder. Erken davranışsal ya da kavrayışsal müdahaleler çocukların kendine bakabilme yetisi ile sosyal ve iletişimsel yetiler kazanmasına yardımcı olabilir. Otistik çocukların çok azı erişkin olduktan sonra bağımsız yaşamakta, bunlardan bir kısmı bunda başarılı olabilmektedir.

Otizmi olan kişilerin sosyal bozuklukları vardır ve sıklıkla, çoğu insanın farkına varmadan sahip olduğu, diğer kişiler hakkındaki sevgilere sahip değildirler. Sosyal bozukluklar çocukluğun erken dönemlerinde belirginleşir ve erişkinliğe doğru devam eder. Otistik bebekler sosyal uyarılara daha az dikkat eder, başkalarına çok daha az bakar ve gülümser ve kendi adlarına çok az tepki verir. Otistiklerin daha çarpıcı normal dışı sosyal davranışları da vardır; örneğin çok az göz teması kurar, ileriye düşünen tavırlar gösterir ve başka bir kişinin eli ile oynayarak iletişim kurmaya çalışırlar. Yaygın inanışın aksine otistik çocuklar yalnız kalmayı tercih etmez. Otizmi olanlar için arkadaşlık kurmak ve sürdürmek zor olmaktadır. Ne kadar yalnız olduklarını, arkadaşlarının sayısı değil, arkadaşlıklarının kalitesi belirler.

Otizmi olanların üçte biri ile yarısı arasında bir kısmı gündelik iletişim gereksinimlerini karşılayacak kadar doğal konuşma becerisi geliştiremez. İletişimdeki farklılıklar bir yaşından itibaren gözlemlenebilir. Bu farklılıklar, konuşmaya başlamadan önce anlamsız sesler çıkarmaya başlama döneminin gecikmesi, sıra dışı el hareketleri, azalan heveslilik ve bakıcının sesine, senkronize olmayan tepkiler olarak sayılabilir. İki ve üç yaşından sonra otistik çocukların daha seyrek ve daha az farklı anlamsız sesler çıkardığı, sözcükler ve sözcük grupları söylediği, el hareketlerinin sözlerle daha az bağlantılı olduğu gözlemlenir. Otistikler daha az istekte bulunur ya da deneyimlerini paylaşır, çoğunlukla başkalarının sözlerini tekrar ederler ya da kişi zamirlerini karıştırırlar. Hayal gücüne dayalı oyunlarda ve sembollerini dile çevirmede zorlanabilir.

Kaynaştırma Eğitiminde Otistik Öğrenciye Yaklaşım

- Öğrenci için karmaşık ve soyut olan alanların belirlenmesi ve BEP planına ihtiyacı olup olmadığına karar verilmesi.
- Puan, marka sistemleri, sevdiği etkinliği ödül olarak kullanma, vb... Öğretmen çocuk için hangi çalışmada hangi pekiştiricilerin etkili olduğunu belirlemeli.
- Program yaparken öğrencinin sevdiği, ilgi duyduğu alanlar ile duyu tercihlerinden yararlanmak gerekir.
- Bir çalışmada hitap edilen duyu sayısı arttıkça öğrencinin ilgi ve katılımı artar. Sayarken nesnelere dokunma, şarkı söyleme, renkleri kullanma vb...
- Otistik çocuklar işitsel yönergeleri algılamakta zorluk çekerler. Bu yüzden yönergelerin yazılı olduğu kartlar ya da resimler, görselleştirilmiş içerik daha çok dikkatlerini çeker.
- Kelimelerin yanına resimler, semboller koymak, yazıdaki bazı bölümlerin altını çizmek, renklendirmek öğrencinin algılamasını kolaylaştırır.
- Öğrenci tahtayı doğrudan görebileceği bir noktaya oturtulmalı. Çok fazla uyarının olmadığı boş bir duvar kenarına oturmak kendini güvende hissettirebilir.
- Öğrenci çok uyarılırsa veya strese girerse problem davranışlar sergileyebilir. Bu durumda bir süre sınıf dışında rahatlatıldıktan sonra sınıfa dönmesi uygun olur.
- Sıkışık düzeni otistik çocuğu rahatsız edebilir. Rahatsızlığı gözleniyorsa yalnız oturtulmalıdır.
- Sevdiği bir eşya ya da nesneyi yanında bulundurmasına izin verilmelidir.
- Adıyla hitap edilmelidir. Yoksa kendisine hitap edildiğini anlamayabilir.
- İletişim kurarken göz teması kurulmalıdır. Yönergeler kısa ve basit olmalıdır. Örn; “defterimizi açıyoruz, tahtadaki yazıları deftere geçiriyoruz” dedikten sonra yanına gidip “Ali defterini aç” ve defteri açınca “şimdi tahtadakileri yaz” demek gerekebilir.
- Soyut, mecazi ve eşanlamlı kelimeler, deyimler, şaka içeren cümleler kurmaktan kaçının.
- Çocuğun çıkardığı seslere tepki vermeyin. Katılımı arttıkça sesler de azalır.